

Jak se slib rovnosti může změnit v totalitu? Farma zvířat jako varování.

Kniha Farma zvířat (1945) není přesný popis dějin. Je to alegorie — literární obraz, který pomáhá pochopit některé mechanismy známé z totalitních režimů 20. století. Naším úkolem nebude jen převyprávět děj, ale rozpoznat, které mechanismy totalitní moci Orwell ukazuje.

Stanoviště	Průběh nástupu totality	Důkaz z textu a vizuálu stanoviště	Historická paralela (vyber z nabídky níže)
1	revoluční slib / společný nepřítel		
2	ideály revoluce / nová pravidla		
3	privilegia nové elity / propaganda		
4	konec diskuse / násilné převzetí moci		
5	vnitřní nepřítel / politické procesy / teror		
6	přepsání ideálů / nová nerovnost		

Historické paralely, které je možné v ukázkách najít:

A	Komunistická ideologie	Ideologie je soubor myšlenek, které vysvětlují, jak má společnost fungovat. Na začátku slibuje rovnost, ale postupně se stává nástrojem k ovládnutí ostatních.	CH	Ruská revoluce 1917	V Rusku padla stará carská vláda a bolševici slibovali spravedlivější společnost pro dělníky a rolníky.
B	Slib rovnosti	Komunistické režimy často tvrdily, že budují společnost bez vykořisťování a sociální nerovnosti. Orwell ukazuje, že takový slib může být přitažlivý, zvláště když lidé opravdu zažívají bídu. Nebezpečí začíná tehdy, když se slib rovnosti spojí s jedinou povolenou pravdou a jedinou vládou skupinou.	I	Car Mikuláš II. a starý režim	Car byl poslední ruský panovník. Mnoho lidí ho spojovalo s bídou, válkou a nespravedlností.
C	Propaganda	Propaganda znamená záměrné přesvědčování lidí, aby přijali výklad režimu. Nemusí jít jen o přímou lež; často jde o polopravdy, strašení a opakování jednoduchých hesel.	J	Marx, Lenin a revoluční myšlenka	Komunistické hnutí slibovalo konec vykořisťování a společnost bez bohatých a chudých.
D	Pravda jako nástroj moci	V totalitě nebývá pravda to, co se skutečně stalo, ale to, co říká režim.	K	Stalin a soustředění moci	Stalin po Leninově smrti postupně získal v Sovětském svazu rozhodující moc a odstranil své soupeře, např. Lva Trockého, kterého nechal zabít.

E	Vnitřní nepřítel	Když se režimu nedaří, často označí někoho za zrádce, sabotéra nebo agenta cizí moci. V sovětské propagandě se často mluvilo o sabotážích a spiknutích.	L	Moskevské procesy a vynucená přiznání	Ve 30. letech v Sovětském svazu probíhaly procesy, v nichž se lidé veřejně přiznávali ke zradám a spiknutím. Často šlo o vykonstruovaná obvinění.
F	Privilegia stranické elity	Komunistické režimy tvrdily, že budují rovnost, ale ve skutečnosti měla stranická elita často zvláštní výhody.	M	Kult vůdce	V totalitních režimech se vůdce zobrazuje jako neomylný ochránce lidu. U Stalina se šířil obraz moudrého vůdce, kterému se děkuje za úspěchy.
G	Vláda jedné strany	V totalitních komunistických režimech nerozhodovali občané ve svobodné politické soutěži, ale jedna vládnoucí strana.	N	Přepisování dějin a paměti	Režim může měnit učebnice, noviny, fotografie a výklad minulosti tak, aby vždy vypadal jako pravdivý a neomylný.
H	Tajná policie a zastrásování	Totalitní režimy se opíraly o bezpečnostní složky, sledování, výslechy a strach.	O	Jazyk jako zbraň	Totalita často používá slova tak, aby zakryla skutečnost. Nerovnost může nazvat „nutností“, donucení „dobrovolností“ a násilí „ochranou revoluce“.

Kdy se podle vás revoluce na Farmě zvířat začala měnit v totalitu? Vyber jeden z níže nabízených momentů a svůj výběr zdůvodni:

- A. v Majorově řeči, protože vznikl obraz jediného nepřítele,
- B. při Sedmi přikázáních, protože pravidla ovládla prasata,
- C. při mléku a jablkách, protože vznikla privilegia,
- D. při vyhnání Kuliše, protože skončila diskuse,
- E. při popravách, protože začal teror,
- F. při posledním přikázání, protože byla otevřeně zrušena rovnost.

Vybral/a jsem si z nabídky moment, protože ...

Před čím zejména Orwellova kniha Farma zvířat lidi varuje?

Jak se slib rovnosti může změnit v totalitu? Farma zvířat jako varování.

Kniha Farma zvířat (1945) není přesný popis dějin. Je to alegorie — literární obraz, který pomáhá pochopit některé mechanismy známé z totalitních režimů 20. století. Naším úkolem nebude jen převyprávět děj, ale rozpoznat, které mechanismy totalitní moci Orwell ukazuje.

Stanoviště	Průběh nástupu totality	Důkaz z textu a vizuálu stanoviště	Historická paralela
1	revoluční slib / společný nepřítel	Major říká, že život zvířat je „bída a otroctví“, že výtěžek jejich práce kradou lidé a že „Člověk je náš jediný opravdový nepřítel“. V obrazu vystupuje Major před zvířaty jako řečník, který sjednocuje ostatní kolem myšlenky revoluce.	CH – Ruská revoluce 1917, B – Slib rovnosti, J – Marx, Lenin a revoluční myšlenka, částečně I – Car Mikuláš II. a starý režim
2	ideály revoluce / nová pravidla	Prasata se naučila číst a psát, přejmenovala Panskou farmu na Farmu zvířat a sepsala Sedm přikázání. Důležitý důkaz je poslední přikázání: „Všechna zvířata jsou si rovna.“	A – Komunistická ideologie, B – Slib rovnosti, částečně O – Jazyk jako zbraň
3	privilegia nové elity / propaganda	Mléko a jablka nejsou rozdělena všem, ale odnesena prasatům. Pištík tvrdí, že prasata to nedělají ze sobectví ani kvůli privilegiu, ale že „pracují duševně“ a jedí/pijí to „pro vás“. Zvířata zároveň straší návratem Jonese.	F – Privilegia stranické elity, C – Propaganda, O – Jazyk jako zbraň, částečně I – starý režim jako strašák
4	konec diskuse / násilné převzetí moci	Před hlasováním o větrném mlýnu vtrhnou do stodoly psi a vyženou Kuliše. Napoleon poté oznámí, že se ruší nedělní schůze, rozhodovat bude výbor prasat a „diskutovat se však již nebude“.	K – Stalin a soustředění moci, G – Vláda jedné strany, H – Tajná policie a zastrašování, částečně D – Pravda jako nástroj moci
5	vnitřní nepřítel / politické procesy / teror	Pištík varuje, že Kulišovi tajní agenti jsou mezi zvířaty. Napoleon vystupuje se psy, obviněná prasata se přiznávají ke spojení s Kulišem a psi je okamžitě zabijí. Celá scéna působí jako zastrašující veřejný proces.	E – Vnitřní nepřítel, L – Moskevské procesy a vynucená přiznání, H – Tajná policie a zastrašování, M – Kult vůdce
6	přepsání ideálů / nová nerovnost	Původní přikázání je nahrazeno větou „Všechna zvířata jsou si rovna, ale některá jsou si rovnější.“ Prasata mají biče, rádio, telefon, noviny, obleky a Napoleon se chová podobně jako člověk. Zvířata si navíc neumějí dobře porovnat minulost se současností a spoléhají na Pištíkova čísla.	N – Přepisování dějin a paměti, D – Pravda jako nástroj moci, F – Privilegia stranické elity, O – Jazyk jako zbraň

Historické paralely, které je možné v ukázkách najít:

A	Komunistická ideologie	Ideologie je soubor myšlenek, které vysvětlují, jak má společnost fungovat. Na začátku slibuje rovnost, ale postupně se stává nástrojem k ovládnutí ostatních.	CH	Ruská revoluce 1917	V Rusku padla stará carská vláda a bolševici slibovali spravedlivější společnost pro dělníky a rolníky.
B	Slib rovnosti	Komunistické režimy často tvrdily, že budují společnost bez vykořisťování a sociální nerovnosti. Orwell ukazuje, že takový	I	Car Mikuláš II.	Car byl poslední ruský panovník. Mnoho lidí ho spojovalo s bídou, válkou a nespravedlností.

		slib může být přitažlivý, zvláště když lidé opravdu zažívají bídu. Nebezpečí začíná tehdy, když se slib rovnosti spojí s jedinou povolenou pravdou a jedinou vládnoucí skupinou.		a starý režim	
C	Propaganda	Propaganda znamená záměrné přesvědčování lidí, aby přijali výklad režimu. Nemusí jít jen o přímou lež; často jde o polopravdy, strašení a opakování jednoduchých hesel.	J	Marx, Lenin a revoluční myšlenka	Komunistické hnutí slibovalo konec vykořisťování a společnost bez bohatých a chudých.
D	Pravda jako nástroj moci	V totalitě nebývá pravda to, co se skutečně stalo, ale to, co říká režim.	K	Stalin a soustředění moci	Stalin po Leninově smrti postupně získal v Sovětském svazu rozhodující moc a odstranil své soupeře, např. Lva Trockého, kterého nechal zabít.
E	Vnitřní nepřítel	Když se režimu nedaří, často označí někoho za zrádce, sabotéra nebo agenta cizí moci. V sovětské propagandě se často mluvilo o sabotážích a spiknutích.	L	Moskevské procesy a vynucená přiznání	Ve 30. letech v Sovětském svazu probíhaly procesy, v nichž se lidé veřejně přiznávali ke zradám a spiknutím. Často šlo o vykonstruovaná obvinění.
F	Privilegia stranické elity	Komunistické režimy tvrdily, že budují rovnost, ale ve skutečnosti měla stranická elita často zvláštní výhody.	M	Kult vůdce	V totalitních režimech se vůdce zobrazuje jako neomylný ochránce lidu. U Stalina se šířil obraz moudrého vůdce, kterému se děkuje za úspěchy.
G	Vláda jedné strany	V totalitních komunistických režimech nerozhodovali občané ve svobodné politické soutěži, ale jedna vládnoucí strana.	N	Přepisování dějin a paměti	Režim může měnit učebnice, noviny, fotografie a výklad minulosti tak, aby vždy vypadal jako pravdivý a neomylný.
H	Tajná policie a zastrašování	Totalitní režimy se opíraly o bezpečnostní složky, sledování, výslechy a strach.	O	Jazyk jako zbraň	Totalita často používá slova tak, aby zakryla skutečnost. Nerovnost může nazvat „nutností“, donucení „dobrovolností“ a násilí „ochranou revoluce“.

Kdy se podle vás revoluce na Farmě zvířat začala měnit v totalitu? Vyber jeden z níže nabízených momentů a svůj výběr zdůvodni:

- A. v Majorově řeči, protože vznikl obraz jediného nepřitele,
- B. při Sedmi příkázáních, protože pravidla ovládla prasata,
- C. při mléku a jablkách, protože vznikla privilegia,
- D. při vyhnání Kuliše, protože skončila diskuse,
- E. při popravách, protože začal teror,
- F. při posledním příkázání, protože byla otevřeně zrušena rovnost.

Vybral/a jsem si z nabídky moment, protože ...

Před čím zejména Orwellova kniha Farma zvířat lidi varuje?

Orwellova Farma zvířat varuje před tím, že revoluce slibující rovnost a spravedlnost se může změnit v totalitu.